

ISSN 2313-8211

ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ:
наукові нотатки

ACCOUNTING, ECONOMICS,
MANAGEMENT:
scientific notes

Міжнародний збірник наукових праць
International collection of scientific papers

Випуск 2 (14)

Issue 2 (14)

Луцьк 2017
Lutsk 2017

УДК 336.64
JEL L10

Гайдасенко Ольга,
Сейрік Олена

Одеський національний економічний університет

РЕГУЛЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТАВРІЯ-В»

REGULATION RETURN ON ASSETS ON THE EXAMPLE OF LLC «TAVRIA-V»

РЕГУЛИРОВАНИЕ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ АКТИВОВ НА ПРИМЕРЕ ТОВ «ТАВРИЯ-В»

У статті досліджено алгоритм фінансового аналізу рентабельності активів підприємства за моделлю Дюпона на прикладі ТОВ «ТАВРІЯ-В».

Ключові слова: рентабельність, модель Дюпона, факторний аналіз, чистий прибуток, власний капітал.

The article presents the principle of the algorithm financial analysis of profitability of assets of the organization on the model of DuPonton the example of LLC «TAVRIA-V»

Keywords: profitability, DuPontmodel, factoranalysis, netincome, equitycapital.

В статье изучен алгоритм финансового анализа рентабельности активов предприятия, с использованием модели Дюпона на примере ООО «ТАВРИЯ-В».

Ключевые слова: рентабельность, модель Дюпона, факторный анализ, чистая прибыль, собственный капитал.

У сучасних економічних умовах наростаючі кризові явища ставлять нові завдання, з огляду на це необхідно вдосконалювати систему управління оборотними коштами підприємства для визначення необхідного обсягу та ефективної структури їх елементів.

Важливим завданням фінансового аналізу будь-якого підприємства є пошук «слабких» ланок у його структурі та вибір того чи іншого способу аналізу, який якнайточніше вкаже на ці ланки. Формула Дюпона показує можливість забезпечення доцільного співвідношення між рентабельністю продаж та швидкістю оборотів для регулювання необхідного рівня рентабельності активів. Даний метод був вперше використаний

компанією «DuPont» на початку 20-го століття і являє собою факторний аналіз, тобто виділення основних факторів, що впливають на ефективність діяльності підприємства. Вона дозволяє визначити взаємозв'язок між відносним показником результативності підприємства та ресурсами або витратами підприємства [1, с.107].

Метою фінансового аналізу, проведеного компанією, є пошук шляхів максимізації прибутковості вкладеного капіталу для власників і акціонерів. Прибутковість підприємства та зростання її вартості для акціонерів відображається коефіцієнтами рентабельності. Управління рентабельністю підприємства стає ключовим завданням для всіх рівнів менеджменту: стратегічного, тактичного та оперативного. Фірмою «DuPont» був запропонований простий спосіб управління рентабельністю через розкладання коефіцієнта рентабельності на фактори, що відображають різні аспекти діяльності підприємства [2, с.218].

Спочатку модель являла собою вплив двох факторів на рентабельність активів (ROA) підприємства.

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина активів}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка}} * \frac{\text{Виручка}}{\text{Середня величина активів}}$$

$$ROA = ROS * K_{oa} \quad (1)$$

де: ROA (Return On Assets) – коефіцієнт рентабельності активів;
ROS (Return On Sales) – коефіцієнт рентабельності продажу;
K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів.

Двофакторна модель показує взаємозв'язок між показником ефективності діяльності підприємства – її рентабельністю (ROA) і двома факторами: рентабельністю продажів і оборотністю активів. Таким чином, модель дозволяє оцінити внесок системи продажів підприємства та ступеня інтенсивності використання активів у формування рентабельності компанії [3].

Також один з варіантів формули двофакторної моделі Дюпона за критерій ефективності підприємства використовує рентабельність власного капіталу. В результаті формула модифікується в наступний вигляд:

$$ROE = ROA * LR \quad (2)$$

де: ROE (Return On Equity) – рентабельність власного капіталу;
LR (Leverage ratio) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

Так ця формула відображає ступінь впливу двох факторів на рентабельність: прибутковість діяльності підприємства і рівень підприємницьких ризиків, виражений в коефіцієнті фінансового важеля [4, с.278].

Крім двофакторної моделі розроблено трьохфакторна, яка полягає у використанні коефіцієнта рентабельності власного капіталу (ROE, Return On Equity) як інтегрального показника ефективності діяльності підприємства і подання її формули у вигляді трьох факторів[5]. Так формула розрахунку рентабельності власного капіталу має наступний вигляд:

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Власний капітал}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Виручка}} * \frac{\text{Виручка}}{\text{Активи}} * \frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$$
$$ROE = ROS * K_{oa} * LR$$

де: ROE (Return On Equity) – рентабельність власного капіталу;
ROS (Return On Sales) – рентабельність продажів;
K_{oa} – коефіцієнт оборотності активів;
LR (Leverage ratio) – коефіцієнт капіталізації (коефіцієнт фінансового важеля).

Трьохфакторна модель Дюпона показує вплив на рентабельність підприємства операційної діяльності (продажу), інвестиційної та фінансової. Як ми бачимо, ефективність системи продажів підприємства безпосередньо визначає рентабельність власного капіталу і отже інвестиційну привабливість підприємства.

Вихідні дані для аналізу рентабельності власних коштів за трьох факторною моделю Дюпона, на прикладі ТОВ «ТАВРІЯ-В» представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Вихідні дані

Показники	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	Відхилення (+,-)		
					2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014
1.Чистий прибуток, тис.грн.	5990	23920	26228	38256	+17930	+2308	+12028
2.Чистий дохід, тис.грн.	865475	947908	1372646	1483119	+82433	+424738	+110473
3.Вартість власного капіталу	771054	807324	834398	868640	+36270	+27074	+34242
4.Вартість активів	1605620,5	1760819	1857160,5	1930956	+155198,5	+96341,5	+73795,5
5.Рентабельність власного капіталу	0,7768	2,9628	3,1433	4,4041	+2,1860	+0,1804	+1,2607
6.Рентабельність продажу	0,6921	2,5234	1,9107	2,5794	+1,8313	-0,6126	+0,6686
7.Коеф. обіговості активів	0,5390	0,5383	0,7391	0,7680	-0,0006	+0,2007	+0,0289
8.Коеф. фін. важелю	2,0823	2,1810	2,2257	2,2229	+0,0986	+0,0446	-0,0027

Аналіз даних показав, що ефективність системи продажу підприємства напряму визначає рентабельність власного капіталу, а отже й інвестиційну привабливість[6, с.315]. Рентабельність продажу – показник фінансової результативності діяльності організації, що показує яку частину виручки організації становить прибуток. У 2013р. та 2015 роках рентабельність продажу зростала відповідно на 1,8313% та 0,6686%, що безумовно є позитивним досягненням, але у

2014 році у порівнянні з 2013 спостерігалось падіння ефективності продажів на 0,6126%.

Коефіцієнт оборотності активів відображає швидкість обороту сукупного капіталу підприємства, тобто показує, скільки разів за розглянутий період відбувається повний цикл виробництва та обігу, що приносить відповідний ефект у вигляді прибутку, або скільки грошових одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів.

Цей показник характеризує швидкість і ефективність управління активами підприємства, що у першу чергу залежить від розподілу фінансування, тобто при збільшенні питомої ваги мобільних оборотних активів, при чому їх формування має бути переважно за рахунок власного капіталу підприємства, це призведе до збільшення економічних вигід у поточному періоді[7, с.215].

У нашому випадку, лише у 2013 році у порівнянні з 2012 відбувалося уповільнення оборотності, тобто за цей операційний період сукупний капітал робить меншу кількість повних циклів обігу, але в наступні два роки оборотність прискорюється, що свідчить про зростання ділової активності підприємства.

Фінансовий важіль необхідний для того, щоб співвіднести позиковий та власний капітал, а також виявити його вплив на чистий прибуток підприємства. Варто відзначити, що чим вище частка позик, тим менше складе чистий прибуток, оскільки збільшиться кількість витрат на виплату відсотків. Якщо у компанії високий відсоток позик, її прийнято називати залежною. І навпаки, організація, у якої немає позикового капіталу, вважається фінансово незалежною. Таким чином, роль фінансового важеля полягає у визначенні стійкості та ризикованості бізнесу, а також як інструмент оцінювання ефективності роботи з позиками. Варто враховувати, що рентабельність власного капіталу безпосередньо залежить від важеля[8, с.78].

З урахуванням того, що фінансовий важіль здатний збільшити рентабельність капіталу, він підвищує і акціонерну вартість. Про це свідчить формула Дюпона. Завдяки цьому можна провести оптимізацію структури активів. Варто відзначити, що додаткове збільшення капіталу слід проводити до тих пір, поки важіль буде залишатися позитивним. А він набуде від'ємного значення, як тільки

вартість позики перевищить рентабельність власного капіталу. Формула Дюпона чітко відображає значимість цього показника. Варто також пам'ятати про фінансову стійкість, якщо кількість боргів перевищить необхідний поріг, компанію чекає банкрутство.

У нашому випадку, у 2013 році у порівнянні з 2012 коефіцієнт фінансового важеля збільшився на 0,0986%. Це є позитивною тенденцією, тому що залучений капітал приносить додатковий прибуток на власний капітал. Зростання цього показника спостерігається також у наступному році, хоча і трошки менше, ніж у попередньому, але у 2015 році бачимо зменшення коефіцієнту фінансового важеля.

Розглянемо вплив факторів на рентабельність власного капіталу (таблиця 2).

Таблиця 2

Аналіз впливу чинників на зміну рентабельності власного капіталу за 2012-2015рр.

Показники	Рентаб-ть власного капіталу	Відхилення		
		у тому числі за рахунок зміни		
		рентабельності продажу	оборотності активів	фінансового важеля
2012	0,7768			
2013	2,9628			
Відхилення	+2,1860	+2,0556	-0,0036	+0,1340
2013	2,9628			
2014	3,1433			
Відхилення	+0,1804	-0,7193	+0,8367	+0,0631
2014	3,1433			
2015	4,4041			
Відхилення	+1,2607	+1,1	+0,1662	-0,0055

У 2014р. порівняно з 2013р. рентабельність продажу знизилась на 0,6126%, що в свою чергу зменшило рентабельність власного капіталу на 0,7193%. Ця ситуація була викликана перевищенням темпів росту чистої виручки над темпами зростання чистого прибутку, що свідчить, певною мірою, про інфляційні процеси. Щодо коефіцієнту оборотності активів, то за досліджуваний період цей показник збільшився на 0,2007%, що в результаті призвело до збільшення рентабельності власного капіталу на 0,8367%, адже швидкість обертання активів підприємства прискорилося у 2014р. порівняно з 2013р., тобто за цей період сукупний капітал робить

більшу кількість повних циклів, що в свою чергу нарощує прибуток від операційної діяльності. Коефіцієнт фінансового важеля у досліджуваному періоді також має позитивну тенденцію до зростання на 0,0446%, що каже про те, що залучені кошти у цьому періоді також продовжують приносити прибуток, а це в свою чергу призводить до збільшення показника рентабельності власного капіталу на 0,0631%. Сукупний вплив факторів призвів до збільшення рентабельності власного капіталу на 0,1804%.

У наступному періоді ситуація, щодо показника рентабельності продажу покращилась порівняно з минулим періодом. Завдяки тому, що темп зростання чистого прибутку випередив темп росту чистого доходу, цей показник збільшився на 0,6686%, що в свою позитивно вплинуло на збільшення рентабельності власного капіталу у 2015р. порівняно з 2014р. на 1,1%. Завдяки прискоренню темпів оборотності активів підприємства збільшився коефіцієнт оборотності активів на 0,0289, що в свою чергу також позитивно вплинуло на зростання рентабельності власного капіталу на 0,1662%. Але варто також відмітити негативний вплив такого фактору як коефіцієнт фінансового важеля, за рахунок чого рентабельність власного капіталу зменшилася в досліджуваному періоді на 0,0055%. Ця тенденція каже про те, що наступне залучення позикових коштів є не вигідним у цьому періоді, адже вартість відсотків за використовувані кредити, перевищує отримувані вигоди від їх використання, тому підприємство отримує збитки. Сукупний вплив факторів збільшив рентабельність власного капіталу за досліджуваний період на 1,2607%.

З приведених вище розрахунків видно, що найбільшого позитивного значення, показник рентабельності власного капіталу отримав саме у 2015р. – 4,4%. Найбільше вплинуло на зміну рентабельності власного капіталу підвищення ефективності продажу. Слід зазначити, що у 2014 році, під час падіння рівня рентабельності продаж, ситуацію виправило зростання оборотності активів. Тобто, при низькій рентабельності продаж необхідно прискорювати оборотність активів, і навпаки, визначена певними наслідками низька ділова активність (або оборотність), може бути компенсована підвищенням ефективності продаж. Але, вагомий вплив має також структура капіталу. У 2015р. структура джерел капіталу мала таке

співвідношення: 45,5% - власний капітал, 54,5% - позиковий. При цьому розподіл наявних ресурсів у відповідному періоді відбувся таким чином: 83,3% - необоротний капітал та 16,7% - оборотний.

Однак це не означає припинення пошуку шляхів покращення поточного становища підприємства та нарощування рентабельності. Адже не існує універсальної системи, яка завжди працюватиме при будь-яких зовнішніх та внутрішніх умовах. Існує безліч факторів впливу яких варто враховувати при оптимізації структури капіталу для раціонального використання активів.

Література:

1. Волкова Н.А. Методика расчета и оценка показателей деловой активности предприятия / Н.А. Волкова // Нива Поволжья. – 2013. - №4 (29). – С.107
2. Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств /В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. /редкол.: О.І. Черевко (відпов. ред.) та ін. – Харків : Вид-во Харків.ДУ харчування та торгівлі. – 2009. – Вип. 2(10). – 694. – С. 218.
3. Економічний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1112110341878/ekonomika/operativniy_ekonomichniy_analiz
4. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : Навч. посібник / М.Я. Коробов. – Київ : Знання, 2000. – С. 278.
5. Аверіна М. Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. – 2012.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer29/420.pdf>
6. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібн. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмежицька. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – С. 315.
7. Баканов М.И. Теория экономического анализа/М.И. Баканов – М.: Финансы и статистика, 2011. – С. 215.
8. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа: учебник / А.Д. Шеремет. – М.: Инфра-М, 2011. – С. 78.
9. Річна звітність акціонерних товариств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua>

Автори:

Гайдаєнко Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економічного аналізу Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна.

Сейрік Олена Юріївна, студентка 54гр.обліково-економічного факультету Одеського національного економічного університету, м. Одеса, Україна.

Сфера наукових інтересів: управління прибутком, стратегічний аналіз, стратегічне управління.

Зв'язок з автором: seurik@mail.ru

УДК 657
JEL M 41

Ткачук Ірина
Шепелюк Яна

Луцький національний технічний університет

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ

ACCOUNTING SOFTWARE MANAGEMENT LIABILITY

УЧЕТНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ОБЯЗАТЕЛЬСТВАМИ

У статті досліджені основні аспекти суті і ролі управління зобов'язаннями. Автор визначає проблемні питання управління зобов'язаннями і їх удосконалення на рівні підприємства.

Ключові слова: управління зобов'язаннями, удосконалення поточних зобов'язань, оцінка зобов'язань.

This article explores the main aspects of nature and role management obligations. The author identifies issues management obligations and their improvement at the enterprise level.

Keywords: management commitment, improving current liabilities, assessment obligations.

В статье исследованы основные аспекты сути и роли управления обязательствами. Автор определяет проблемные вопросы управления обязательствами и усовершенствование на уровне предприятия.

Ключевые слова: управление обязательствами, совершенствование текущих обязательств, оценка обязательств.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В сучасних умовах господарювання суб'єкти підприємницької діяльності використовують ресурси, сформовані не лише за рахунок власних, а й позикових коштів. Це призводить до утворення зобов'язань, наявність яких за стабільних умов діяльності підприємства не погіршує фінансового стану суб'єкта, а їх розмір та динаміка свідчить про рівень взаємозв'язків з іншими суб'єктами господарювання.